

Голіна В.В.

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
головний науковий співробітник відділу
кримінологічних досліджень Науково-
дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В.В. Сташиса
НАПрН України

ОБМЕЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ – ШЛЯХ ЇХ ПОСТУПОВОГО СКОРОЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто запобіжні обмеження вчиненню кримінальних корупційних правопорушень як шлях поступового скорочення корупції в Україні.

Ключові слова: запобігання, обмеження, кримінальні корупційні правопорушення, скорочення корупції, Україна.

Аннотация. В тезисах рассмотрены предупредительные ограничения совершения уголовных коррупционных правонарушений как путь постепенного сокращения коррупции в Украине.

Ключевые слова: предупреждение, ограничение, уголовные коррупционные правонарушения, сокращение коррупции, Украина.

Summary. The theses consider preventive restrictions on committing criminal corruption offenses as a way to gradually reduction of corruption in Ukraine.

Keywords: prevention, restrictions, criminal offenses, reduction of corruption, Ukraine.

1. Попри небезпечних заяв про те, що корупція є не відхиленням, а специфічною формою державного устрою України [цит.: 1, с. 261], слід заперечити цим висловленням і оцінити заходи запобігання обмеження вчиненню кримінальних корупційних правопорушень. Невтішні показники щорічних статистичних даних щодо притягнення корупціонерів до кримінальної відповідальності більш свідчать про складність виявлення, розкриття, мінливу наявність сталої доказової бази, зовнішній і внутрішній тиск на слідчо-судові

органи, партійні інтереси тощо, аніж про не викорінення корупції з життя суспільства. Між тим, як показує зарубіжна практика і деякі позитивні вітчизняні приклади запобігання корупції, остання «чутливо» реагує на обмеження можливостей їх використання суб'єктами корупційних правопорушень (наприклад, ЗНО, єдиний центр надання адміністративних послуг, медичне страхування та ін.). До речі, саме і про це йдеться у Законі України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. (зі змінами) [2]. Так, при визначенні терміну «корупція» зазначено, що корупція – використання суб'єктом корупційних діянь наданих йому службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди ... (ч. 1 ст. 1 Закону); їм забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди ... (ч. 1 ст. 22 Закону) та ін.

2. У понятійному апараті наведеного вище закону часто вживається термін «можливість». «Можливість» - наявність умов, сприятливих для чогось, обставин, які допомагають чомусь, тощо [3, с. 840]. Як відмічається в літературі, категорія «умова» пов'язана з категорією «можливість» та «ймовірність»; умови забезпечують дію (вияв) причини [4, с. 51]. На думку Н. Ф. Кузнецової, умови, котрі сприяють вчиненню злочинів, включають різного роду організаційно-управлінських хиб і недоліків, які допомагають кримінально-мотивованим особам «технічно» здійснити злочинні наміри [5, с. 44]. З кримінологічної точки зору, можливість, тобто корупційні ризики – це об'єктивно існуючі чи суб'єктивно створені/створювані неконтрольовані чи недостатньо контрольовані ділянки діяльності органу, установи, організації, які сприяють зловживанню службових повноважень. Обмеження і усунення таких ризиків – безпосереднє завдання сучасної антикорупційної практики.

3. У сукупності заходів поступового скорочення в Україні корупції шляхом обмеження/усунення можливостей її вчинення найбільш важливими є:

- законодавче визначення основних засад антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія), яка розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції на основі аналізу корупційної обстановки в країні і досягнутих конкретних результатів виконання попередньої антикорупційної стратегії (ст. 18 Закону);

- персональна відповідальність керівників державних органів за забезпечення реалізації державної програми з виконання Антикорупційної стратегії знизу і доверху;

- усунення виявлених в діяльності органів, установ, організацій корупційних ризиків відповідальними за це особами;

- оприлюднення на веб-сайті Верховної Ради України національної доповіді Національного агентства з питань запобігання корупції та їх територіальних органів щодо реально досягнутих результатів реалізації засад антикорупційної політики;

- антикорупційна експертиза чинних і проектів нормативно-правових актів з метою виявлення корупційних ризиків;

- контроль та перевірка декларацій, поданих суб'єктами декларування;

- впровадження Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або

пов'язані з корупцією правопорушення;

- державний захист викривачів, що надають допомогу в запобіганні і протидії корупції;

- заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування (ст. 54 Закону). Є і інші важливі новели у антикорупційному законодавстві.

Підсумовуючи, можна зауважити, що обмеження на державному і місцевому рівнях можливостей вчинення кримінальних корупційних правопорушень є найбільш реальним шляхом її скорочення в Україні.

Список використаної літератури:

1. Литвинов О.М., Орлов Ю.В. Нариси з кримінології постмодерну. Харків : Право, 2019. 278 с.
2. Про запобігання корупції: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
3. Словник синонімів української мови: у 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.. Київ : Наук. думка, 2001. Т. 1. А-Н. 1028 с.
4. Профілактика злочинів : підручник / О. М. Джу́жа, В. В. Васи́левич, О. Ф. Ги́да та ін. Київ : Атіка, 2011. 720 с.
5. Кузнецова Н.Ф. Проблемы криминологической детерминации. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1984. 208 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головіна*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80